

SEÇİM ÖNCESİ SİYASAL İKTİDARDAN ACELE ÖZELLEŞTİRME: PETKİM

Petkim'in, % 44'lük dilimi Özelleştirme İdaresi Başkanlığından, % 7'si de Emekli Sandığı hissesinden olmak üzere % 51'i, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun aldığı karar doğrultusunda blok satış yöntemi ile TransCentralAsia Petrochemical Holding Ortak Girişim grubuna 2 milyar 50 milyon dolara satılmıştır.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası olarak, PETKİM gibi sanayileşme sürecinde hammaddenin yurtiçinde üretilmesi amacıyla kurulan iktisadi bağımsızlığın

simgesi olan ve yarattığı istihdam olanakları ile iktisadi gelişmişlik yanında kalkınmaya doğrudan katkısı olan stratejik bir kuruluşun özelleştirilmesine baştan karşı çıkılmasının gerekliliğine inanıyoruz. İkinci aşamada ise, belirtilen nitelikleri dolayısıyla paha biçilemez bu kuruluşun, bu özellikleri yanında, yapılan yatırımların ölçeği ve yıllık karı göz önüne alındığında değerinin çok çok altında bir bedelle özelleştirildiğinin görülmesi üzücüdür.

2 Haziran günü “Özelleştirmeler Durdurulmalıdır!” başlığı ile yaptığımız basın açıklamasında şunları dile getirmiştik:

“Yakın zamanda yapılacak diğer bir özelleştirme ise PETKİM'dir. Haziran ayında yapılacak olan ihale ile PETKİM'deki % 51'lik kamu payı blok satış yöntemi ile satışa çıkarılacaktır. PETKİM de 1960'lı yıllarda benimsenen planlı sanayileşme/kalkınma programının bir parçası olarak 1965 yılında TPAO öncülüğünde kurulmuştur. 3700 kişinin çalıştığı, pazar payı % 27 olan PETKİM, Türkiye'nin hızla artan talebine karşılık, arzın aynı hızla artmadığı ve tesislerin ömrünü tamamladığı, rekabet gücünü yitirdiği gerekçesi ile satışa çıkarılmaktadır. PETKİM 1987 yılında özelleştirme kapsamına alınmıştır. Halbuki, PETKİM stratejik bir konumda olup, sanayinin vazgeçilmez hammadde üreticisi konumundadır. Çünkü, PETKİM tarafından üretilen hammaddelerden plastikler ve sentetik kauçuklar; inşaat, tarım, otomotiv, elektrik, elektronik, ambalaj sektörlerinin önemli girdileridir. Sentetik elyaflar ise tekstil sektöründe kullanılmaktadır. Ayrıca, ilaç, boya, deterjan, kozmetik gibi birçok sanayi için girdi üretilmektedir. Sanayiye dayalı kalkınma için üretim kapasitesi ile vazgeçilmezliği ve sosyo-ekonomik yapıya koyduğu katkılar dolayısıyla PETKİM'in özelleştirilmesi de TELEKOM gibi tartışmalı ve sorunlu bir dönemin başlangıcı olacaktır. Talebin hızla arttığı, üretimin önemli bir parçasını gerçekleştiren ve sanayi için temel hammadde üreticisi olan PETKİM'in özel tasarrufun konusu olması, tekelleşmenin bütün sorunlarını içerisinde barındırmaktadır. Özel sektörün her şartta karını fazlalaştırma amacına hizmet eden fiyatlarda yükselme, çalışma şartlarının sıkılaştırılması, personelin tasfiyesi ve benzeri uygulamalar halka ve hammaddeyi kullanan üreticilere kesinlikle sıkıntı olarak yansımaktadır. Özelleştirmeler, salt iktisadi alanı ilgilendiren bir uygulama değildir. Çünkü özelleştirmeler ile ekonomide sermaye yapısı yeniden şekillenmektedir. Sermaye yapısının yeniden şekillendirilmesi ise başta kamu yararı, kamu hizmeti kavramları olmak üzere, toplumun sosyo-ekonomik yapısını yeniden yapılandırmaktadır.”

Özelleştirmeler, kamuya ait varlıkların özele ve özeline tahsis etmek; kamunun yararlandığı kaynağı, sosyal devlet anlayışının olmazsa olmazı olan kamu yararı ilkesinin yerine özel karı koyarak, kartellere pazarlamak demektir.

Unutulmamalıdır ki, Petkim ülkemizin tek petrokimya tesisidir ve Türkiye'nin iç talebinin yüzde 30'unu karşılamaktadır. Sanayiye hammadde üretmektedir. Stratejik öneme sahip olan bu tesisin bırakın özelleştirilmesini bu tür tesis ve yatırımların genel faydaya katkıları ve stratejik önemi göz önünde bulundurularak devlet eliyle geliştirilmesine devam edilmesi gerekmektedir. Çünkü Petkim gibi tesisler hizmet ettikleri alan ve ürettikleri ürün itibarıyla ülkemizin birçok alanında altyapı inşasının ve devamlılığının öncülüğünü yapmaktadır. Böyle bir değerın kısa vadeli ekonomik çıkarlar için satılması altın yumurtlayan tavuğun kesilerek akşam yemeği yapılmasından başka bir şey değildir. Bu gibi stratejik özelleştirmeler, ileriki yıllarda ülkemizi tekellere bağımlı bir ülke haline getirecektir. Stratejik öneme sahip kuruluşların özelleştirilmeleri ile ülke değerlerinin belirli bir zümrenin karına pazarlanması söz konusu olacak, bu nitelikli özelleştirmeler siyasal iktidarların ülke adına alacakları kararlarda bağlayıcı unsur olarak karşımıza çıkacaktır. Petkim'e sahip olacak çok uluslu şirketin, Petkim'in ülkemizin tek petrokimya tesisi olması bakımından ülke içerisinde ne kadar güçlü bir konuma ulaşacağı ve iç pazarda da tekel olmasından dolayı bir çok konuda belirleyici olacağına hiç şüphe yoktur. Ekonomik bağımlılığın yarın siyasi bağımlılığı getireceği dikkate alındığında; ülke politikalarının ve kalkınma planlarının, büyük sermayelerin, adıyla çağırmak gerekirse kapitalistlerin, izni ve isteğine uygun olarak inşa edilmesini zorunlu kılan bir süreci ifade edeceği açıktır. Bu durum, bütün halk kesimlerinin ezilmesi ile birlikte kamu yararı açısından son derece sakıncalı ve bağlayıcı bir süreci yaratacak, gelecek günlerde ülke sanayisini ve ekonomisini belirsizliğe sürükleyecektir.

Petkim ilk olarak İzmit-Yarımca'da kurulmuş, daha sonra Aliğa üretim kompleksi faaliyete geçmiştir. 11.09.1987 tarih ve 87/12184 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile PETKİM, özelleştirme kapsamına alınmış, Petkim'in İzmit-Yarımca'daki üretim kompleksi 2001 yılında TUPRAŞ'a satılmıştır.

Burada altı çizilmesi gereken bir başka husus ise Petkim'in arazi varlıklarının (gayrimenkul) da satışının gündeme gelmesidir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'ndan (ÖİB) yapılan duyuruya göre, Petkim'e ait Yarımca Sosyal Tesis alanındaki, Kocaeli'nin Körfez İlçesi, Yarımca köyü, 213 ada 10 parsel, 214 ada 39 parsel, 257 ada 1 parsel, 1761 ada 1 parsel numaralı araziler ve üzerindeki yapıların, "satış" yöntemiyle özelleştirileceği kaydedilmektedir. Aliğa'da bulunan kompleksin ise 800 dönümlük kısmının 70-100 dönümlük kısımlar halinde satılması düşünülmektedir.

Diğer taraftan, Türkiye'de özelleştirme uygulamaları, yoğun olarak 1986 sonrasında başlamıştır. 1986 ila 2004 yılları arasında özelleştirmelerden sağlanan kaynakların toplamı ise **14,3 milyar dolardır. Aynı dönemde, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara aktarılan ödemeler -iyileştirmeler, bakım, sosyal harcamalar, vb.- toplamı ise 13,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Görünen odur ki, 1986 ila 2004 yılları arasında özelleştirmelerden sağlanan net gelir 439 milyon dolar civarında kalmıştır. Aynı şekilde, Petkim'de Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın Petkim'e "2007 yılında, .. yaklaşık 500 milyon dolarlık yatırım yapılmış olacağını"** belirtmiştir. Petkim'in yarısından fazlasına biçilen 2 milyar 500 milyon dolarlık değer, kuruluşa yapılan yatırımların miktarının dört katı büyüklüğündedir. 2006 yılında yıllık net karı 41 Milyon Dolar olan Petkim, yatırım bedelleri ve yıllık karı dikkate alındığında değerinin çok çok altında satılmıştır. Bunun

yanında, Petkim'in özel sektöre satışı ile verimlilik-karlılık gibi piyasanın temel değerlerinin sağlanması amacı ile Petkim'de halen emek veren 3700 çalışanın pek çoğunun işten çıkarılmasına ve sosyal haklarında tahribatların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Aynı zamanda, genel ekonomi açısından istihdamda daralma ve işsizliğin artması ile giderilmesi güç olumsuzluklar karşımıza çıkacaktır.

Petkim ile birlikte ülkemizin planlı kalkınma modelinin parçalarından bir tanesi daha özelleştirilmekte, Türkiye üretim ekonomisinden uzaklaşarak bir adım daha mali/rant sermayesinin egemenliği altına girmektedir. Türkiye'nin sanayileşmesi ve kentleşmesine dayanak oluşturan ilk kalkınma planlarının ürünü olan, ülke içerisinde hammaddenin üretiminin yaygınlaştırılması ile iktisadi boyunduruktan kurtulmanın aracı olarak kurulan bir üretim kompleksi daha özel tasarrufun kar aracı haline getirilmiştir. Bu özelleştirme, bir yandan kamu yararı ilkesinin, iktisadi bağımsızlık ilkesinin çöküşü iken bir yandan da çalışanların sosyal haklarının tasfiyesi anlamına gelmektedir. Ülke için bu denli değerli, kamu yararı, iktisadi bağımsızlık gibi ilkelerin taşıyıcısı bir kuruluşun sermayeye devrinin karşısında durulmalıdır. Siyasal iktidarın son dakikada bu özelleştirmeyi gerçekleştirmesi özelleştirme süreci üzerindeki kuşkuları daha da artırmaktadır. Bu özelleştirmeler hem de seçim dönemine girildiği bu süreçte kabul edilemez!

TMMOB
HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
5 Temmuz 2007

PETKİM HAKKINDA KISA BİLGİ:

Ortaklar Pay Oranı

T.C. başbakanlık özelleştirme idaresi başkanlığı : % 54,32

T.C. emekli sandığı : % 7,00

Diğer : % 38,68

Faaliyet alanı: petrokimyasal ara ve nihai ürünler üretimi ticareti

Kar / zarar (2006): 58.455.929 ytl / 41 milyon us \$

Toplam personel sayısı (2006): 3.700

Pazar payı (2006/9) : %27

Kuruluş

Türkiye'de petrokimya sanayinin kurulması fikri I. Beş Yıllık Plan döneminin başlangıcı olan 1962 yılında benimsenmiş, yapılan etüd ve araştırmalar sonucunda Petkim Petrokimya A.Ş. 03.04.1965 tarihinde TPAO öncülüğünde kurulmuştur.

PETKİM, Yarımca Kompleksinde 1970 yılında, önce 5 fabrikayı işletmeye açmış daha sonraları da diğer fabrikalar bunu takip etmiştir. Hızla artan talebi karşılamak için, fabrikalarda % 100'lere varan tevsilere girilmişse de karşılanamayan talep karşısında, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde Petkim'in ikinci kompleksinin Aliağa'da kurulması kararlaştırılmıştır.

PETKİM 28.5.1986 gün, 3291 sayılı kanunun 13. maddesindeki hükme istinaden 11.9.1987 gün ve 87/12184 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsamına alınmıştır.

Halka açık bir şirket olan Petkim, özelleştirme ile ilgili çalışmalarını sürdürmekte olup, Yarımca Kompleksi'nin Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'ne satışı 2001 yılında gerçekleşmiştir.